

การศึกษาแนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสุขภาวะ ของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์พิสัย

สิริกร นามลาบุตร *, ศุภมาส ปุณประเสริฐ**,

จันทมร สีหาบุญลี***, พีรวิทย์ นามลาบุตร****, พงภา หอมยก*****

Received March 12, 2022, Revised April 11, 2022, Accepted May 1, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาแนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสุขภาวะของประชาชนในเทศบาลตำบล โพธิ์พิสัย จำนวน 20 คน ประกอบไปด้วยผู้นำชุมชน ประชาชน ตัวแทนหน่วยงานราชการ เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรสร้างความตระหนักด้วยการจัดกิจกรรม โดยการให้ชุมชนแต่ละชุมชนเกิดการแข่งขันในด้านการลดขยะ และต้องมีรางวัลเพื่อให้เกิดการแข่งขันขึ้นเป็นการกระตุ้น นอกจากนี้ ควรให้ความรู้ในชุมชนเพื่อแยกขยะแต่ละประเภท ปัญหา อุปสรรคพบว่า ประชาชนยังมีความพึงพอใจในการอุปโภค-บริโภคสินค้าที่บรรจุหีบห่อด้วยผลิตภัณฑ์พลาสติกในชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยเฉพาะค่านิยมในการกินตามแบบโฆษณา ทำให้มีขยะมากขึ้นโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้การกำจัดขยะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานด้านสุขภาวะ ที่ยังขาดการกระตุ้นที่จะดำเนินการกำจัดขยะ จากจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคม ยังนิยมกับการใช้ถุงพลาสติกในการบรรจุสิ่งของ ทำให้ชุมชนมีปริมาณใช้ถุงพลาสติกและเศษถุงพลาสติกในปริมาณที่มากกว่าการกำจัดแต่ละครั้งทำให้เกิดมลพิษทางอากาศและสาเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากไม่มีสถานที่เตาเผาขยะที่มีคุณภาพทำให้เกิดขยะตกค้างและการเกิดมลพิษต่อชุมชนได้ ข้อเสนอแนะ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรส่งเสริมให้บุคลากร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้มีการเสริมสร้างทักษะ ความรู้ ความสามารถ ในด้านการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสุขภาวะของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์พิสัย ควรนำผลการศึกษาวិจัยปรับเปลี่ยน แนวทางการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม และควรกระตุ้นจิตสำนึกเยาวชนและครัวเรือนในการคัดแยกขยะอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญของการเก็บขยะ ความสะอาด ความมีระเบียบเรียบร้อย มีมาตรการลด และคัดแยกขยะมูลฝอย พร้อมทั้งการขับเคลื่อนการดำเนินงานลด และคัดแยกขยะมูลฝอย ในชุมชน

คำสำคัญ: แนวทาง, ขยะมูลฝอย, สุขภาวะ

คณะผู้วิจัย *กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการผังเมืองจังหวัดหนองคาย ศึกษาสาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง **นักวิจัย ประธานเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม) จังหวัดหนองคาย รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย ทองสุข *** นักวิจัย รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สาขารัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศอินเดีย****นักวิจัย สมาชิกเครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน (ทสม) จังหวัดหนองคาย ปริญญาบัญชีบัณฑิต (บช.บ.) คณะการบัญชีและการจัดการ หลักสูตรบัญชี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*****ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ตรวจประเมิน(ASSESSOR) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) สำนักงานกฤษฎีกา รัฐมนตรี วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (วท.ม.) สาขาวิทยาศาสตร์ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

A study of the guidelines for decreasing the amount of solid waste in the community to improve the health of the people in Phon Phisai Sub district Municipality

Sirikorn Namlabut, Suphamat Punprasert,
Chanthamorn Seehaboonlee, Peerawit Namlabut, Parupa Homyok

*Namlabut @gmail.com

Abstract

This research Sub district Municipality. The sample group of 20 key informants. They included community leaders, people in the community, and representatives of government agencies. The data collection employed qualitative methods.

The results of the study were as follows. Those relevant agencies should raise awareness of the people in each community by encouraging them to compete in waste reduction. An award or prize could be offered as an incentive to a winning community. Moreover, there should be workshops to educate the people in the community on how to separate each type of household solid waste. With regard to the problems and obstacles in reducing the amount of solid waste in the community, the researchers discovered the followings. People in the community ended up consuming substantial food after viewing commercial advertisements. Consequently, they had satisfaction in daily consumption and generated unnecessarily significant amounts of solid waste. Additionally, people lacked the urge to carry out waste disposal because they assumed that it was the duty of government agencies. The habit of using plastic bags also produced a large amount of plastic waste in the community. The waste disposal method of incineration caused air pollution. There was no good quality incinerator facility that could completely destroyed all solid waste. As a result, residual waste remained and caused pollution problems in the community. The researchers, hence, purposed the following recommendations. Firstly, relevant agencies should engage personnel and officials in learning and strengthening the skills, knowledge and abilities. The goal is to manage and reduce the solid waste in the community to improve the health of the people in the Phon Phisai Sub district Municipality. Secondly, the results of the research studies should be adapted to be used as a concrete practice guideline. Thirdly, the authorities should continually encourage youth and households to segregate waste and emphasize the importance of garbage collection, cleanliness and orderliness. Lastly, there should be measures to reduce and segregate solid waste, as well as to drive the reduction operations and segregation of solid waste in the community.

Keywords: Guidelines, Solid Waste, Health

บทนำ

ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 จากการแพร่ระบาดของโควิด-19 อย่างต่อเนื่องมา 3 ปี ทำให้วิถีชีวิตและพฤติกรรมการทำงานของผู้คนต้องปรับเปลี่ยนไป ประกอบกับรัฐบาลมีมาตรการสนับสนุนการทำงานจากบ้าน หรือที่เรียกว่า Work From Home และทางเลือกใหม่สำหรับการส่งอาหาร (Food Delivery) ได้แก่ FOOD PANDA LINE MAN, GRAP FOOD, GET แต่ปัญหาที่ตามมาพร้อมบริการส่งอาหารถึงบ้าน นั่นคือ ขยะพลาสติกมีปริมาณเพิ่มขึ้น ทั้งกล่องพลาสติกใส่อาหารสำเร็จรูป ข้อนส้อมพลาสติก แก้วพลาสติก หลอดดูดที่ใช้เครื่องดื่ม และถุงพลาสติกใส่อาหาร รวมถึงขยะทางการแพทย์หรือขยะติดเชื้อ ซึ่งเป็นขยะอันตราย

สำหรับอำเภอโพธารมณ์ จังหวัดหนองคาย จำนวนผู้ป่วยที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศ (รวมทุกกลุ่มโรค) ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย มีจำนวนทั้งสิ้น 73,816 ราย คิดเป็นอัตรา 14,132.58 ต่อแสนประชากร โดยอำเภอที่พบผู้ป่วยมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ อำเภอ โพธารมณ์, อำเภอเมือง และอำเภอท่าบ่อ จำนวน 22,320 ราย 15,341 ราย และ 15,022 ราย ตามลำดับ เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มโรคพบว่า กลุ่มโรคที่เกี่ยวข้องเนื่องกับผลกระทบจากมลพิษ อากาศที่พบมากที่สุดในจังหวัดหนองคาย คือ กลุ่มโรคทางเดินหายใจ จำนวน 34,486 ราย (HDC, กระทรวงสาธารณสุข อ้างถึงใน แผนยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาล,ออนไลน์ หน้า 185)

สถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านขยะมูลฝอย ปริมาณมูลฝอยชุมชน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 จังหวัดหนองคาย มีปริมาณมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 184,848.30 ตัน หรือ 505.05 ตันต่อวัน (เป็นการคำนวณตามหลักการกรมควบคุมมลพิษ พิจารณาจากจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร และอัตราก่อให้เกิดมูลฝอยของประชากรที่กรมควบคุมมลพิษกำหนดให้) โดย เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 ร้อยละ 1.00 ที่มีปริมาณเกิดขึ้น 183,011 ตัน หรือ 501.40 ตันต่อวัน ซึ่งปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นที่ได้รับการบริหารจัดการอย่างถูกต้อง รวมจำนวน 143,512.25 ตันต่อปีคิดเป็นร้อยละ 77.64 โดยการจัดการจำแนกเป็น ปริมาณมูลฝอยที่เกิดขึ้นได้มีการนำไปกำจัดแบบถูกต้อง รวมจำนวน 44,575.14 ตันต่อปีหรือ 121.79 ตันต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 24.11 ปริมาณมูลฝอยที่ประชาชนลดที่ครัวเรือนและนำกลับมาใช้ประโยชน์ รวมจำนวน 98,937.12 ตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ 53.52 ปริมาณมูลฝอยตกค้างสะสม คงเหลือที่ต้องจัดการในปี พ.ศ. 2564 จำนวนประมาณ 6,900 ตัน จำแนกเป็น ขยะมูลฝอยตกค้างสะสมจากปี 2563 ประมาณ 3,900 ตัน และเป็นขยะมูลฝอยตกค้างสะสมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอีก ประมาณ 3,000 ตัน อัตราการเกิดมูลฝอย อัตราการเกิดมูลฝอยต่อคนเฉลี่ยประมาณ 0.97 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ซึ่งมีอัตราการเกิดเท่ากับปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 เฉลี่ย 0.97 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน เฉลี่ย 353.90 กิโลกรัมต่อคนต่อปี การเกิดมูลฝอยในเขตเทศบาลเมือง (ทม.

จำนวน 2 แห่ง คือ ทม.หนองคาย และทม.ท่าบ่อ) จำนวน 62,910.91 กิโลกรัมต่อวัน หรือ 62.91 ตันต่อวัน จำนวน 23,025,391.14 กิโลกรัมต่อปี หรือ 23,025.39 ตันต่อปี การเกิดมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบล (ทต. จำนวน 17 แห่ง) จำนวน 124,265.02 กิโลกรัมต่อวัน หรือ 124.27 ตันต่อวัน จำนวน 45,480,996.44 กิโลกรัมต่อปี หรือ 45,481.00 ตันต่อปี การเกิดมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต. จำนวน 48 แห่ง) จำนวน 317,874.08 กิโลกรัมต่อวัน หรือ 317.87 ตันต่อวัน จำนวน 116,341,912.09 กิโลกรัมต่อคนต่อปี หรือ 116,341.91 ตันต่อปี ปริมาณมูลฝอยติดเชื้อที่เกิดขึ้นและได้รับการจัดการที่ถูกสุขลักษณะทุกแหล่งกำเนิด เมื่อแยกเป็นรายอำเภอพบว่า อำเภอโพนพิสัย มีปริมาณมูลฝอยเชื้อ อยู่ในอันดับ 3 รายละเอียดดังนี้ อำเภอที่มีปริมาณมูลฝอยติดเชื้อ 5 อันดับแรก คือ อำเภอเมืองหนองคาย อำเภอท่าบ่อ อำเภอโพนพิสัย อำเภอเฝ้าไร่ และอำเภอสว่าง จำนวน 344.12, 266.04, 85.02, 32.51 และ 26.54 กิโลกรัมต่อวัน ตามลำดับสถานการณ์การเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพจากมลพิษทางอากาศกรณีฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) ในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศจังหวัดหนองคาย มีแหล่งกำเนิดมลพิษทางอากาศฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) ที่สำคัญ ได้แก่ การเผาเศษวัชพืชและการเศษวัสดุทางการเกษตร เช่น การเผาอ้อย การเผาฟางข้าว เผาหญ้า ในพื้นที่ช่วงเวลาที่มีการเผาคือระหว่างเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม (กรมควบคุมมลพิษ, 2563 อ้างถึงใน แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด, ออนไลน์)

จากสถานการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งกล่าวมาแล้วข้างต้น สอดคล้องกับ คณะผู้วิจัยทำการสำรวจในพื้นที่อำเภอโพนพิสัย เมื่อวันที่ 4-15 มกราคม 2565 ทำการสำรวจ 40 คน เฉพาะเจาะจงซึ่งได้รับผลกระทบโดยตรงจากขยะมูลฝอยซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพ พบว่า ผู้ตอบแบบสำรวจเป็นหญิง 24 คน ชาย 16 คน อายุอยู่ในระหว่าง 20-79 ปี ระดับการศึกษา ปริญญาตรี 21 คน ต่ำกว่าปริญญาตรี 19 คน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 5 ปีขึ้นไป 39 คน อาศัยอยู่ 2-5 ปี จำนวน 1 คน ส่วนใหญ่แล้วมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท/ลูกจ้าง จำนวน 19 คน ส่วนใหญ่กำจัดขยะด้วยวิธีทิ้งลงถังขยะที่เทศบาลจัดไว้ใส่ถุงดำ ถึงขยะเทศบาล ใส่ถุงดำก่อนนำไปทิ้งใส่ถังขยะ ผู้ตอบแบบสำรวจ 40 คน มีปัญหาขยะมูลฝอยคือส่งกลิ่นเหม็นและมีแมลง ส่วนสุขภาพที่ได้รับผลกระทบเกี่ยวกับขยะมูลฝอย คือ ระบบทางเดินหายใจ หายใจไม่คล่อง

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจศึกษา แนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสุขภาวะของประชาชนในเทศบาลตำบลโพนพิสัย เพื่อเป็นองค์ความรู้และฐานข้อมูลในการวางแผนการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนในเทศบาลตำบลโพนพิสัยและพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษาแนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสุขภาวะของประชาชนในเทศบาลตำบลโพนพิสัย

2 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสุขภาวะของประชาชน ในเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย

วิธีการศึกษา

1. ศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง บทสัมภาษณ์บุคคล และหน่วยงานที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลได้
2. การศึกษาจากเอกสาร มีการจัดบันทึกข้อมูล การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยจะทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทันที เพื่อนำไปเป็นเอกสารหลักฐานในการรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาสรุปผล
3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้วิธีเจาะจง เป็นการสนทนอย่างมี จุดมุ่งหมาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบไปด้วยผู้นำชุมชน ประธานชุมชน ประชาชน ตัวแทนหน่วยงานราชการ ตัวแทนเยาวชน ในพื้นที่ อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย จำนวน 20 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ศึกษาในเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยการเลือกตามความสะดวก ประกอบไปด้วย ผู้นำชุมชน ประธานชุมชน ประชาชน ตัวแทนหน่วยงานราชการ ตัวแทนเยาวชน ในพื้นที่อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย จำนวน 20 คน.

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ยินยอมตนให้ทำการวิจัยเข้าร่วมโครงการ (Inclusion criteria)

- 1 เป็นอาสาสมัครด้วยความสมัครใจ
- 2 อาศัยอยู่ในพื้นที่ 5 ปีขึ้นไป

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ยินยอมตนให้ทำการวิจัยออกจากโครงการ (Exclusion criteria)

- 1 กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลมีสิทธิปฏิเสธการให้ข้อมูล
- 2 มีภาวะแทรกซ้อน
- 3 ไม่อยู่ในช่วงเก็บข้อมูล
- 4 ไม่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ

เกณฑ์การให้ผู้ยินยอมตนให้ทำการวิจัยเลิกจากการศึกษา (Discontinuation criteria)

- 1 เกิดความเจ็บป่วยรุนแรง
- 2 ในการสัมภาษณ์ ตัวอย่างศึกษาเป็นผู้ยินยอมตนอาจขอเลิก และถอนตัวไม่เข้าร่วมโครงการวิจัยในขณะ/หลังเก็บข้อมูล หรือกรณีเกิดผลข้างเคียงในระหว่างการสัมภาษณ์ จนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ตามปกติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ที่คณะผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสุขภาวะของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์พิสัย

แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 แบบเก็บข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ เช่น อายุ อาชีพ

ส่วนที่ 2 แนวคำถามการสัมภาษณ์ มีประเด็นดังนี้ ท่านคิดว่าแนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสุขภาวะของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์พิสัย มีแนวทางอย่างไร ท่านคิดว่ามีปัญหาอุปสรรค อย่างไร ในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสุขภาวะของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์พิสัย

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. โดยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย ข่าว บทความที่เกี่ยวข้อง
2. เมื่อศึกษาค้นคว้าตามข้อ 1 มีการรวบรวมข้อมูลที่ได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาพอสังเขป และกำหนดข้อคำถามของเครื่องมือเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ด้วยวิธีการดังนี้

1. ศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลจากตำรา เอกสาร งานวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง บทสัมภาษณ์บุคคล และหน่วยงานที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลได้
2. การศึกษาจากเอกสาร มีการจดบันทึกข้อมูล การสัมภาษณ์ แบบเจาะลึก หลังจากนั้น คณะผู้วิจัยจะทำการบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทันที เพื่อนำไปเป็นเอกสารหลักฐานในการรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลดังกล่าวมาสรุปผล
3. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยใช้วิธีเจาะจง เป็นการสนทนอย่างมี จุดมุ่งหมาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักประกอบไปด้วยผู้นำชุมชน ประธานชุมชน ประชาชน ตัวแทนหน่วยงานราชการ ตัวแทนเยาวชน ในพื้นที่ อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย จำนวน 20 คน (ในการคัดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลัก คณะผู้วิจัยคำนึงถึงจริยธรรม โดยการคัดจากอาสาสมัครที่สมัครใจ รวมถึงการนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น)

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัย นำข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งคณะผู้วิจัยใช้การจดบันทึกที่ได้จากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์สรุปจากการ สัมภาษณ์ จัดกลุ่มของคำตอบประเด็นที่ได้ตั้งคำถาม และวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นข้อความซ้ำกันหรือคล้ายกัน รวบรวมเป็นข้อมูลที่อยู่ในกลุ่มความหมายเดียวกันไว้ในที่เดียวกัน แล้วประมวลผลสรุปเป็นประเด็นสำคัญ นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยวิธีสามเส้า เมื่อมีประเด็นใดที่ไม่ชัดเจน คณะผู้วิจัยได้กลับไปเก็บข้อมูลจนกว่าจะได้ข้อมูลที่ชัดเจนหรือเกิดการอิ่มตัว

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาแนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสุขภาวะของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์พิสัย พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาวะชุมชน ควรสร้างความตระหนักด้วยการจัดกิจกรรม โดยการให้ชุมชนแต่ละชุมชนเกิดการแข่งขันในด้านการลดขยะ และต้องมีรางวัลเพื่อให้เกิดการแข่งขันขึ้นเป็นการกระตุ้น นอกจากนี้ ควรให้ความรู้ในชุมชนเพื่อแยกขยะแต่ละประเภท

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ในการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสุขภาวะของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์พิสัย พบว่า ประชาชนยังมีความพึงพอใจในการอุปโภค-บริโภคสินค้าที่บรรจุหีบห่อด้วยผลิตภัณฑ์พลาสติกในชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยเฉพาะค่านิยมในการกินตามแบบโฆษณา ทำให้มีขยะมากขึ้นโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้การกำจัดขยะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานด้านสุขภาวะ ที่ยังขาดการกระตุ้นที่จะดำเนินการกำจัดขยะจากจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคม ยังนิยมกับการใช้ถุงพลาสติกในการบรรจุสิ่งของ ทำให้ชุมชนมีปริมาณใช้ถุงพลาสติกและเศษถุงพลาสติกในปริมาณที่มากการกำจัดแต่ละครั้งทำให้เกิดมลพิษทางอากาศและสาเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่งเกิดจาก ไม่มีสถานที่เผาขยะที่มีคุณภาพทำให้เกิดขยะตกค้างและการเกิดมลพิษต่อชุมชนได้

สรุป

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสุขภาวะของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์พิสัยมีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาวะชุมชน ควรสร้างความตระหนักด้วยการจัดกิจกรรม โดยการให้ชุมชนแต่ละชุมชนเกิดการแข่งขันในด้านการลดขยะ และต้องมีรางวัลเพื่อให้เกิดการแข่งขันขึ้นเป็นการกระตุ้น นอกจากนี้ ควรให้ความรู้ในชุมชนเพื่อ

แยกขยะแต่ละประเภท **สอดคล้องกับงานวิจัย** ฮารุน มุหมัดอาลี (2561) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มีนโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร โดยมีการเร่งพัฒนานั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลด และคัดแยกขยะมูลฝอยให้นำไปใช้ประโยชน์ได้มีหลักการ 3R Reduce (ลดการใช้) **สอดคล้องกับงานวิจัย** ภาณุพันธ์ ไพฑูรย์ (2563) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการขยะมูลฝอย โดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อสร้างสังคมสุขภาวะ ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา มีการรณรงค์ให้เป็นต้นแบบการลดใช้ถุงพลาสติก ด้วยการใช้ถุงผ้า ตะกร้า จายตลาด และการใช้ปิ่นโต รณรงค์ ตามมาตรการ 3Rs สร้างขวัญและกำลังใจจัดประกวดหมู่บ้านในชุมชน เพื่อเป็นต้นแบบ สร้างขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานการจัดการขยะชุมชน อย่างยั่งยืน ส่วนผลลัพธ์การสร้างสังคมสุขภาวะ พบว่า ชุมชนตำบลจำนวนทั้งสิ้น 14 หมู่บ้าน ร่วมดำเนินการจัดการขยะอย่างมีส่วนร่วม โดยมีการลงนาม “ปฏิญญาเมืองพะเยา ว่าด้วยการบริหารจัดการขยะ และหน้าบ้าน นามอง อย่างแท้จริง 100%” ส่งผลให้ปริมาณขยะในแต่ละชุมชนลดลง **สอดคล้องกับงานวิจัย** สกฤษฎา คงจันทร์ และคณะ (2564) ได้เขียนบทความรูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนอย่างครบวงจร พบว่า การบริหารจัดการขยะ มี 4 ขั้นตอนที่สำคัญ คือ ขั้นตอนที่ 1 การมีความตั้งใจจริงที่อยากจะทำให้ชุมชนของตนเองเป็นชุมชนที่ปราศจากปัญหา ขยะ ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ในชุมชน จะ เกิดความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน ต้องมาจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชน ขั้นตอนที่ 3 การสร้างเครือข่าย ในการทำงานทั้งภายในและภายนอกชุมชนที่เป็นหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เป็นการสร้าง ความเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ทำให้ชาวบ้านและประชาชนในชุมชนได้มีบทบาทร่วมในการดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะของชุมชนอย่างครบวงจร และขั้นตอนที่ 4 การใช้หลักการบริหารจัดการขยะ อย่างครบวงจร เน้นการดำเนินการด้านการลดปริมาณขยะ ตามแนวทางหลัก 3Rs (ใช้น้อย ใช้ซ้ำ และนำ กลับมาใช้ใหม่) และหลัก 7Rs รวมทั้งการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะ มูลฝอย ทั้งร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับประโยชน์และร่วมประเมินผล ยึดหลักการ ฟังตนเองโดยมุ่งใช้ทรัพยากรในแต่ละชุมชนเป็นต้นทุนสำหรับกิจกรรมการจัดการขยะ เช่น การตั้งกลุ่มคัด แยกประเภทขยะ ธนาคารขยะ การแปรรูปขยะเป็นพลังงานทดแทน (น้ำมัน, ถ่าน) การทำปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ย ชีวภาพ โดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นให้การสนับสนุนส่งเสริมและขยายผลให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อ พัฒนาเป็นชุมชน ปลอดขยะ ทำให้ชุมชนสะอาด น่าอยู่ และเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ประชาชนยังมีความพึงพอใจในการอุปโภค-บริโภคสินค้าที่บรรจุหีบห่อด้วยผลิตภัณฑ์พลาสติกในชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยเฉพาะค่านิยมในการกินตามแบบโฆษณา ทำให้มีขยะมากขึ้นโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้การกำจัดขยะเป็นหน้าที่ของหน่วยงานด้านสุขภาวะ ที่ยังขาดการกระตุ้นที่จะดำเนินการกำจัดขยะจากจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคม ยังนิยมกับการใช้ถุงพลาสติกในการบรรจุสิ่งของ ทำให้ชุมชนมีปริมาณใช้ถุงพลาสติกและเศษ

ถูกพลาสติกในปริมาณที่มากการกำจัดแต่ละครั้งทำให้เกิดมลพิษทางอากาศและสาเหตุที่สำคัญส่วนหนึ่งเกิดจากไม่มีสถานที่เผาขยะที่มีคุณภาพทำให้เกิดขยะตกค้างและการเกิดมลพิษต่อชุมชนได้

สอดคล้องกับงานวิจัย สิตศรรัช วรชอนันต์และคณะ (2561) ได้ศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่ 10 ตำบลขามใหญ่ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่ชุมชนในปัจจุบันกำลังเผชิญ โดยเฉพาะชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท เพื่อความเข้าใจและการร่วมมือการจัดการขยะของประชาชนในชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท การศึกษาครั้งนี้ จึงเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูล การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะมูลฝอย เจตคติที่มีต่อการจัดการขยะมูลฝอย พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน และ การมีส่วนร่วมของประชาชนด้านการจัดการขยะมูลฝอย กลุ่มตัวอย่าง คือประชาชน ใน หมู่ 10 ตำบลขามใหญ่ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (N = 243) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ข้อมูลการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน ความรู้เจตคติ พฤติกรรม และการมีส่วนร่วมของ ประชาชน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ลดปริมาณขยะในครัวเรือนโดยการไม่สร้างขยะให้เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 94.2) มีการคัดแยกขยะ (ร้อยละ 82.3) วิธีการทิ้งขยะในครัวเรือนโดยการ แยกขยะที่ขายได้ และไม่ได้ก่อนทิ้ง (ร้อยละ 53.5) การจัดการขยะในครัวเรือนจะเป็นการส่งต่อให้เทศบาล (ร้อยละ 90.5) ขยะที่ทิ้งมากที่สุดคือ ผัก ผลไม้ และเศษอาหาร (ร้อยละ 45.3) และ ต้องการได้รับความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการขยะ คือ วิธีการแยกขยะอย่างถูกวิธี (ร้อยละ 33.3) 2) ความรู้เจตคติ พฤติกรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านการ จัดการมูลฝอย เท่ากับ 8.27 (SD = 2.00), 2.48 (SD = .33), 32.23 (SD = 4.57) และ 3.36 (SD = .79) ตามลำดับ ผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะว่า แม้การจัดการ มูลฝอยของชุมชนอยู่ในระดับดี และมีข้อค้นพบในเรื่องการทิ้งขยะประเภทผักอาหารและการจัดเก็บขยะที่ส่งต่อเทศบาลเป็นหลัก ซึ่งข้อมูลดังกล่าวควรมีการต่อยอด นวัตกรรมจัดการขยะของชุมชน อาทิ ปูยชีวภาพ/ก๊าซชีววมวล หรือการพัฒนารูปแบบ การจัดการขยะในชุมชนแบบมีส่วนร่วมการวิจัยในครั้งนี้ต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

- 1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาวะชุมชน ควรส่งเสริมให้บุคลากร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นกลุ่มผู้นำหลักในการเสริมสร้างทักษะ ความรู้ ความสามารถ ในด้านการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เพื่อสุขภาวะของประชาชนในเทศบาลตำบลโพธิ์สัย
- 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาวะชุมชน ควรนำผลการศึกษาวิจัยปรับเปลี่ยน เพื่อเป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ อย่างเป็นรูปธรรม

3) ผู้นำชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านสุขภาวะชุมชน ควรปลูกฝังจิตสำนึกเยาวชนและกระตุ้นครัวเรือนในการคัดแยกขยะอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การปลูกจิตสำนึกให้เห็นความสำคัญของการเก็บขยะ ความสะอาด ความมีระเบียบเรียบร้อย หน่วยงานภาครัฐควรมีมาตรการลด และคัดแยกขยะมูลฝอยในหน่วยงานเพื่อเป็นแบบอย่าง พร้อมทั้งการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้วยการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย ในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

- 1) การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นควรจะมีการต่อยอดการวิจัยผสมผสานทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ เพื่อที่จะได้ทราบแนวทางแก้ไขปัญหาย่อยอย่างเป็นรูปธรรม
- 2) การศึกษาวิจัยเพื่อขยายแนวทางในพื้นที่อื่นๆ
- 3) การศึกษาเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ในประเด็นขยะมูลฝอยติดเชื้อจากสถานการณ์โควิด-19 ลดลง

เอกสารอ้างอิง

- แผนยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัด. (ออนไลน์) ร่างแผนพัฒนารัฐบาลจังหวัดหนองคาย 5 ปี (66-70). สืบค้น 9 มกราคม 2565, จาก <http://202.28.118.8/nk2015/web/document>
- กานทิพย์ ไพฑูรย์. (2563). รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสังคมสุขภาวะ ตำบลท่าวังทอง อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. มหราชานนครศรีธรรมราชเวชสาร. 4 (1); 11-19.
- สกุณา คงจันทร์ และคณะ. (2564). รูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชนอย่างครบวงจร. วารสารปัญญา, 28 (2), 137-153.
- สิตศรรัช วงษ์อนันต์. (2561). การศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในหมู่ 10 ตำบลขามใหญ่ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี. วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสรรพสิทธิประสงค์. 2 (3); 32-47.
- ฮารุน มุหมัดอาลี. (2561). รูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร. วารสารรังสิตบัณฑิตศึกษาในกลุ่มธุรกิจและสังคมศาสตร์. 4 (2); 297-314.